

УДК 7.012.001.891

**ПРОЕКТУВАННЯ СУЧАСНОГО КОСТЮМА З ШКІРИ
ТА ХУТРА НА ОСНОВІ ДОСЛІДЖЕНЬ ТЕКТОНІЧНОЇ ПОБУДОВИ
ВЕРХНЬОГО НАРОДНОГО ОДЯГУ УКРАЇНИ**

А.І. Баранова, Т.В. Ніколаєва

Київський національний університет технологій та дизайну

Стаття присвячена актуальній проблемі дослідження взаємозв'язку та взаємовпливу народної культури та сучасного дизайну. Визначено, що досвід створення народного одягу є дуже цікавим з точки зору сучасного проектування, оскільки являє собою поєднання максимально простих, вивірених часом конструкцій і властивостей матеріалів із надзвичайно яскравими та виразними зовнішніми формами.

Ключові слова: проектування, сучасний костюм, шкіра, хутро, тектоніка, народний костюм.

Актуальність визначеної теми полягає в необхідності вдосконалення процесу дизайн-проектування сучасного одягу, шляхом вивчення багатого досвіду народної культури, з метою використання оригінальних засобів формоутворення і трансформації матеріалів, що були накопичені в процесі історичного розвитку українського костюма, для створення колекцій сучасного одягу з високими функціональними та естетичними показниками.

Дослідження впливу художньо-композиційних характеристик народного одягу на проектування сучасного костюма стосувались переважно аналізу зовнішніх декоративних елементів та оздоблень, що переносились на сучасні форми. Недостатньо вивченими є питання тектонічних характеристик формоутворення народного одягу.

Постановка завдання

Головною метою наукових досліджень є розробка практичних рекомендацій з прогнозування розвитку тектонічної структури перспективних форм сучасного одягу з шкіри та хутра, структурування вимог споживачів до цього типу одягу та класифікація художньо-технологічних засобів обробки матеріалів, традиційних для народного мистецтва України.

Об'єкт та методи досліджень

Об'єктом дослідження є вдосконалення процесу дизайн-проектування сучасного одягу на основі дослідження досвіду народної творчості у виготовленні виробів із шкіри та хутра.

Предметом дослідження є розробка художньо-технологічних принципів проектування перспективних колекцій сучасного одягу на основі вивчення народного жіночого верхнього одягу України.

Методологічною основою досліджень є комплекс загальнонаукових принципів: історико-логічний, системно-структуровий, морфологічний аналіз, методи класифікацій та математичної статистики.

Практичним втіленням роботи є підвищення естетичної та функціональної якості сучасного одягу, розвиток загальної культури формоутворення костюма на основі використання народних традицій.

Для розробки практичних рекомендацій з проектування перспективних форм сучасного одягу з шкіри та хутра досліджено розвиток верхнього народного жіночого одягу України осінньо-весняного та зимового асортименту в історичному контексті.

Використання шкіри та хутра було дуже характерним для верхнього одягу Київської Русі. Суворі кліматичні умови викликали необхідність у теплому та вітростійкому одязі, тому кушнірське ремесло посідало не менш важливе місце, ніж обробка шкіри для взуття. В давньоруському одязі хутром підбивали зимовий одяг, оздоблювали шуби, шапки. Із шкіри виготовляли переважно пояси, сумки, рукавиці, та шапки. Поширеними були свити виготовлені з «виворотки», де шкірна тканина назовні забезпечувала захист від вітру, а хутро зсередини сприяло зберіганню тепла. Для такого типу одягу використовувались шкіра та хутро великої рогатої худоби та кіз.

Дорогі сорти хутра: соболь, куниця, горностаї, бобер, використовувались в одязі знаті переважно як оздоблення. В XIV-XV ст. поширення набувають об'ємні, довгі шуби з дорогого хутра та великі хутряні шапки. Пізніше шуби починають покривати дорогим сукном та оксамитом. За формою та довжиною виділялись шуби «російські» та «турецькі», які вирізнялись більшою довжиною та широкими рукавами. Наприкінці XVI ст. з'являється ще й «польська» шуба, яка не мала коміра, була більш приталеною з розширенням до низу, з широкими розрізними рукавами. В другій половині XVI ст. з'являється новий верхній одяг – ферезея, парадне вбрання бояр та знаті. Ферезея шилась з дорогих видів сукна, підбивалась хутром та облямовувалась ним. Вона мала дуже великий хутряний комір та широкий поділ. Царська охорона була одягнена у ферязі або терлики з білого сукна або оксамиту, з горностаєвим облямуванням уздовж розрізу та подолу. Костюм доповнювався високими шапками з білого песця. Жінки носили однорядки та російські шуби як у чоловіків, але без відкладних великих хутряних комірів, з облямуванням хутром по коміру, бортах, подолу та краях рукавів. Іноді хутряні смуги нашивали на плечі у вигляді одного або двох поперечних плечових

валиків. Навколо шиї одягали характерний для жіночого костюма круглий високий стоячий комір з хутра.

Подальший розвиток форм та асортименту верхнього одягу із шкіри та хутра відбувався під впливом різних традицій. На Русі це був, головним чином, вплив німецького та голландського одягу, а в Україні – польського та угорського в північних та західних регіонах; турецького – на Запоріжжі та в південних регіонах. Заможні селяни носили одяг з овечого хутра, критий фабричним сукном – «кожушанки», «хутрянки», «хутро», «шушуни», приталені та розширені до низу. Зі шкіри в основному виготовляли взуття, аксесуари, шапки та сумки.

Результати досліджень та їх обговорення

На основі проведених досліджень історичного розвитку асортименту та форм народного верхнього одягу України, в роботі розроблена класифікація верхнього одягу з тканини та хутра за формою, кроєм, декоративною обробкою, що визначило своєрідність, довершеність українського верхнього народного одягу.

Естетичність та функціональність українського народного костюма, поєднання практичності та художніх вимог до властивостей матеріалів, конструкцій та технологічних засобів обробки, базуються на відтворенні раціональних засобів виготовлення одягу і принципів, які можуть бути використані в проектуванні сучасного одягу. Дослідження структури українського народного верхнього одягу було проведено засобами морфологічного аналізу.

Морфологічний аналіз дає можливість за короткий термін одержати значну кількість оригінальних дослідницьких рішень у розв'язанні науково-проектної проблеми. Згідно сутності цього аналізу, в даній досліджуваній системі було виділено кілька структурних або функціональних морфологічних ознак від яких залежить розв'язання поставленої проблеми. Головний принцип цього аналізу полягає в системному дослідженні абсолютно всіх варіантів, що виявляються із закономірностей побудови системи, яка підлягає вдосконаленню.

Для дослідження за основу були обрані конструктивно-технологічні вузли, які були відібрані респондентами, за результатами проведеного анкетування.

Проведення морфологічного аналізу виконано у формі таблиць-матриць, в яких можливо краще уявити пошук конкретних варіантів та їх композиційних альтернатив, які являються результатами закономірностей побудови системи, що потребує удосконалення в процесі проведеного наукового експерименту. Для здійснення

морфологічного аналізу було прийнято три варіанти композиційного оформлення обраних конструктивно-технологічних вузлів українського народного верхнього одягу, які на думку респондентів, бажано використовувати при проектуванні сучасного одягу з шкіри та хутра (за результатами проведеного анкетування).

По кожній морфологічній ознаці (конструктивно-технологічному вузлу) складений перелік відібраних респондентами конкретних варіантів, та в ході аналізу були виявлені нові варіанти вирішення поставленої задачі (створення нових моделей сучасного верхнього жіночого одягу з шкіри та хутра на основі найбільш цікавих варіантів композиційно-технологічного оформлення українського народного верхнього одягу, спираючись на результати проведеного, у ході пошукової науково-дослідної роботи, анкетування), які при простому перегляді могли бути не виявленими.

В рамках проведених досліджень було виділено оптимальні, з точки зору конструктивно-технологічної та композиційно-естетичної побудови варіанти, які відповідають більшій кількості умов експлуатації, взаємозамінюваності та цільності композиції при створенні сучасних форм одягу з шкіри та хутра. Підсумковий аналіз дає можливість вибору із багатьох варіантів, декількох оптимальних та доцільних для певних конкретних умов споживання і виробництва, що значно підвищує об'єктивність оцінки нових моделей одягу, які проектуються за певною програмою, зміст якої обумовлено метою аналізу.

Результатами конкретного аналізу даного дослідження слід вважати рекомендації й побажання споживачів та проєктантів, виявлені під час анкетного опитування, та варіанти композиційно-технологічного оформлення основних вузлів одягу, виявлених в ході морфологічного аналізу. Цей етап морфологічного аналізу сприяв проведенню дизайнерської розробки елементів та пов'язаних систем, що в подальшому можливо використовувати для проектування ескізних пропозицій та проектно-технічних угод для створення сучасного одягу з шкіри та хутра. Підсумковий аналіз має показати переваги нових виробів над попередніми аналогами та ступінь відповідності нових моделей технічному завданню.

Висновки

Проектування верхнього одягу із шкіри та хутра має свої композиційні та конструктивні особливості у виборі форми, її сполучень з елементами внутрішнього наповнення, співвідношенням їх величин та місць розташування. Вирішення цих проектних задач найбільш доцільно проводити саме з використанням засобів

морфологічного аналізу та синтезу, які дають можливість створення великого розмаїття сполучень внутрішньої структури та зовнішньої виразної форми, що є найбільш ергономічними та естетичними з точки зору сучасного дизайну. Результати досліджень, наведені у статті, доцільно використовувати в проектуванні перспективних колекцій жіночого верхнього одягу із шкіри та хутра.

ЛІТЕРАТУРА

1. Стамеров К. К. Очерки истории костюмов. В двух частях. Часть 1/ К. К. Стамеров. – Киев: Мистецтво, 1978. – 244 с.
2. Ніколаєва Т.О. Український костюм. Надія на ренесанс / Т. О. Ніколаєва. – К.: Дніпро, 2005. – 320 с.
3. Мерцалова М. Н. Костюм разных времен и народов / М. Н. Мерцалова. – М.: Академия моды, 2001. – 330 с.
4. Пармон Ф. М. Композиция костюма / Ф. М. Пармон. – М.: Легпромбытиздат, 1997. – 420 с.
5. Ніколаєва Т. В. Тектоніка формоутворення костюма: навчальний посібник. – [2-е вид., переробл. та доповн.] / Т. В. Ніколаєва. – К.: Арістей, 2005. – 340 с.
6. Петушкова Г. И. Проектирование костюма / Г. И. Петушкова. – [3-е изд.]. – М.: Издательский центр «Академия», 2007. – 416 с.
7. Козлова Т. В. Основы теории проектирования костюма / Т. В. Козлова. – М.: Легпромбытиздат, 1997. – 380 с.

А.И. Баранова, Т.В. Николаева

Проектирование современного костюма из кожи и меха на основе исследований тектонической структуры верхней народной одежды Украины.

Статья посвящена актуальной проблеме исследования взаимосвязи и взаимовлияния народной культуры и современного дизайна. Определено, что опыт создания народного костюма очень интересен с точки зрения современного проектирования, поскольку представляет собой соединение максимально простых, проверенных временем конструкций и свойств материалов с чрезвычайно яркими и выразительными внешними формами.

Ключевые слова: проектирование, современный костюм, кожа, мех, тектоника, народный костюм.

A.I. Baranova, T.V. Nikolaeva

The designing of modern costume from leather and fur on the basis of tectonic structure studies of folk outerwear of Ukraine.

The article is devoted to the actual problem of studying the interconnection and interaction of national culture and modern design. It is shown, that experience of creation of traditional clothes is very interesting in terms of modern design, because it is a union of the most simple, time-tested structures of materials with the most outstanding and expressive forms.

Keyword: designing, modern costume, leather, fur, tectonic, folk outerwear.